

Obiteljska tematika u romanima Ivane Brlić Mažuranić i Mira Gavrana

Gulan, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:072125>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Ana Gulan

**Obiteljska tematika u romanima Ivane Brlić
Mažuranić i Mira Gavrana**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Obiteljska tematika u romanima Ivane Brlić Mažuranić i Mira Gavrana

Diplomski rad

Student/ica:

Ana Gulan

Mentor/ica:

Prof. dr.sc. Robert Bacalja

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ana Gulan**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Obiteljska tematika u romanima Ivane Brlić Mažuranić i Mira Gavrana** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 14. listopada 2020.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	7
2. DJEČJI ROMANI I NJIHOVA ULOGA U KNJIŽEVNOSTI.....	8
2.1. Povijesni pregled hrvatske dječje književnosti.....	8
2.2. Teorijski pristup dječjoj književnosti.....	9
2.3. O dječjem romanu.....	11
2.4. Obilježja dječjih romana.....	12
2.5. Početak hrvatskog dječjeg romana.....	14
2.6. Razvoj hrvatskog dječjeg romana.....	17
3. OBITELJSKA TEMATIKA U HRVATSKOM DJEČJEM ROMANU.....	19
3.1. Motiv obitelji kao glavno odredište.....	19
3.2. Obiteljski roman.....	21
3.3. Obitelj u romanu Ivane Brlić – Mažuranić.....	27
3.4. Motivi obitelji u romanima Mire Gavrana.....	30
4. ZAKLJUČAK.....	35
5. ŽIVOTOPIS IVANE BRLIĆ - MAŽURANIĆ.....	37
6. ŽIVOTOPIS MIRE GAVRANA.....	39
7. LITERATURA.....	40
ŽIVOTOPIS.....	42

SAŽETAK

U radu je definirana problematika dječjih romana, kao i motiva obitelji sa primjerima Ivane Brlić-Mažuranić sve do romana Mire Gavrana. U fokus se stavlja obitelj kao glavni motiv. Dječji romani obiluju obiteljskim motivima. Svaka obitelj funkcionira na način da gradi pozitivne odnose unutar iste. Stres, problemi i razne nedaće mogu utjecati na funkcioniranje obitelji. Kako bi opstala, obitelj mora prebroditi probleme i uspostaviti ravnotežu. Tamo gdje vlada emotivna pozitivna klima, obitelj će se razvijati u pravom smjeru.

Ključne riječi: obitelj, dječji romani, Ivana Brlić Mažuranić, Miro Gavran

ABSTRACT

Family motifs in novels of Ivana Brlić Mažuranić and Mira Gavran

The paper defines the issue of children's novels, as well as family motifs with examples of Ivana Brlić-Mažuranić all the way to the novel Mira Gavrana. The focus is on the family as the main motive. Children's novels abound in family motifs. Every family functions in a way that builds relationship amongst its members. All kinds of stress, problems and misfortune can have negative effect on family relationships. In order to survive and prevail them the family has to overcome these challenges and restore the balance. Positive emotional bondings are vital for the family to develop in the right direction.

Keywords: Family, children's novels, Ivana Brlić Mažuranić, Miro Gavran

1. UVOD

Problematika koja se javlja u dječjim romanima je često vezana uz obitelj i obiteljske poveznice.

Tema ovog diplomskog rada je odnos obitelji kroz opuse dvoje pisaca, Ivane Brlić Mažuranić i Mire Gavrana. Obitelj kao temelj zajednice funkcionira na sebi svojstven način. U slučaju problema ili nedaća može doći do narušavanja odnosa unutar obitelji. Ukoliko je obitelj snažna, riješit će se problemi i doći će do ponovne uspostave ravnoteže unutar iste. One obitelji koje uspješno rješavaju probleme, koje njeguju obiteljske odnose mogu se definirati kao zdrave obitelji.

Analizirajući vrijeme u kojem djeluju autori pokušati ćemo spoznati ulogu obitelji u dječjim romanima. Obitelj je česta tema hrvatskih dječjih romana.

U djelima navedenih autora susrećemo se sa tematikom obitelji na koju se ovaj rad fokusira.

Jedan od ciljeva ovog diplomskog rada je prikazati obiteljsku tematiku u hrvatskim dječjim romanima od Ivane Brlić Mažuranić do Mire Gavrana. Od prvih romana, donosi se drugačija karakterizacija likova, fabula, tematika, a sve to kako bi se usmjerilo na drugačiji oblik pojedinog lika, obiteljskih odnosa ili pak društvene sredine u tom razdoblju.

Obiteljske teme pronalazimo svugdje oko nas i o njima se mnogo govori. Dio su čovjekove svakodnevice pa samim time se obiteljskom tematikom bavi i književnost. Prisutne su u svim književnim vrstama pa tako i u dječjim romanima.

Identificiranjem teorijskog okvira i analizom dosadašnjih znanstveno-stručnih spoznaja iz područja istraživanja prikupit će se i obraditi različiti sekundarni podaci. Koristit će se unaprijed zadana, dostupna znanstvena literatura.

Kako bi smo što bolje razumjeli problematiku ovog rada, koristiti ćemo razne metode kao što su: metoda sinteze, analize, kompilacije, komparacije, deskripcije te metoda dokumentacije.

2. DJEČJI ROMANI I NJIHOVA ULOGA U KNJIŽVENOSTI

2.1. Povijesni pregled hrvatske dječje književnosti

Na pitanje kada započinje hrvatska dječja književnost nije lako dati odgovor. Crnković utvrđuje da: „Do polovice 19. stoljeća malo je ili ništa u književnom stvaranju hrvatskih pisaca bilo namijenjeno djeci.“ Stoga on kao početnu godinu uzima 1850. kada Ivan Filipović objavljuje *Mali tobolac*.¹

Hranjec razdoblje od pojave Vranića i Dijanića pa do *Čudonovatih zgoda šegrta Hlapića* 1913. naziva razdobljem pokušaja i traženja dječje književnosti. *Mali tobolac* Ivana Filipovića predstavlja temelj hrvatske dječje poezije.²

„Hrvatska dječja književnost 19. stoljeća gradila se višestruko: jednu su književnu stazu utirali pisci samostalnim izdanjima, drugu je činila usmena književnost, publicirana u periodicima, treću su ulogu imali časopisi, a četvrtu prijevodi i preradbe raznih stranih književnih izvornika.“ Tri važna časopisa za hrvatsku književnost, Bršljan, Bosiljak i Smilje, donosili su priloge namijenjene djeci.³

Navedeno razdoblje oslanjalo se na strane autore. Prijevodi su bili rađeni bez određenih kriterija, a prerade su prilagođavane da odgovaraju ukusu tog doba. Tu se može spomenuti „...prvi prijevod u hrvatskoj dječjoj književnosti slavnog Robinzona: Defoov original slobodno prerađuje njemački pedagog i pisac Joachim Heinrich Campe pod naslovom *Robinson der Jüngere* (1780.), a taj tekst, dakle, ne original, slobodno prevodi 1796. Antun Vranić...“ Nakon prijevoda dolazi do slobodnih prerada, a tu se ističe Ljudevit Varjačić. On objavljuje Ružanku i Crvenku po uzoru na Grimmovu Trnoružicu i Crvenkapicu. Navesti se mogu još i Tomislav Ivkanec sa Brat i sestrice po uzoru na Ivicu i Maricu, te Alice Beluš sa San male Anice po uzoru na Djevojčica sa šibicama.⁴

¹ Hranjec, S. (2006). Pregled hrvatske dječje književnosti. Zagreb: Alfa, str. 32

² Hranjec, S. (2009). Ogleđi o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, str. 17

³ Isto, 33

⁴ Isto, 36-37

Uz Filipovića važno ime koje se spominje u počecima hrvatske dječje književnosti je Ljudevit Varjačić. On donosi moralne naputke za djecu kojima želi pokazati da se za domoljublje živi i umire. Njegove se pjesme odlikuju onomatopojom, a stihovi modernošću i pravilnom rimom.⁵

Josip Milaković, najslavniji hrvatski dječji pisac kritizirao je što se literatura dijelila na „pravu“ književnost i književnost za djecu. Smatrao je da se nije posvećivalo dovoljno pozornosti dječjim piscima.⁶ Kao i Varjačić u pjesme je uvodio onomatopeju, a slike prirode odisale su jednostavnošću, prisnošću i ritmičnošću.⁷

Andrija Harambašić piše stihove za djecu. U Smilju je objavio tri zbirke pjesama (Zlatna knjiga za djecu, Mali raj, Smilje i kovilje), a njegovi stihovi kako tvrdi Crnković, „idu u red najboljih dječjih pjesama ispjevanih u Hrvatskoj u 19.st.“⁸

Preteča Grigora Viteza, Krunoslav Kuten, prvi je dječji pjesnik koji je osluškivao duh dječje narodne lirike, uvidio je njezino značenje i ljepotu. Narodna dječja lirika bila mu je uzor za daljnje stvaralaštvo. Objavom *Malog ratara* započelo je njegovo zrelo stvaralaštvo. Ta pjesma je „prva moderna ili prava dječja pjesma u hrvatskoj dječjoj književnosti.“⁹

Uz gore navedene pjesnike valja još istaknuti i Jakova Majnarića, Ivana Devčića, Tomislava Ivkanca, Milku Pogančić te Rikarda Katalinića Jeretova.

Razdoblje 19. stoljeća u hrvatske dječje književnosti zaključuju *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* (1913.), roman koji je najavio pravu dječju književnost.¹⁰

2.2. Teorijski pristup dječjoj književnosti

Dječja književnost se definira kao književnost koja opisuje dječje likove i junake koji su središte tekstova dječje književnosti.¹¹

Dječja književnost je „posebni dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3. do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su u toku vremena, izgubivši mnoge osobine koje su

⁵ Hranjec, S. (2009). Ogleđi o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, str. 41

⁶ Crnković, M. (1978). Hrvatska dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga, str. 8

⁷ Hranjec, S. (2006). Pregled hrvatske dječje književnosti. Zagreb: Školska knjiga, str. 42

⁸ Isto, 43

⁹ Isto, 45

¹⁰ Isto, 33

¹¹ Hameršak, M., Zima, D. (2015). Uvod u dječju književnost. Zagreb: Denona d.o.o., str. 15

ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob, potrebna za estetski i društveni razvoj djece, te ih gotovo isključivo ili najviše čitaju djeca.“¹²

Polazimo od zaključka da je dječja književnost umjetnost sa svojim specifičnostima te je identična s književnom umjetnošću u uobičajenom smislu te riječi. Dječji pisci davno su napustili djetinjstvo i u svojim se djelima nastoje tome vratiti.

U dječjim romanima susrećemo izraženu sentimentalnost, patos, melankoliju, strast, obilje mašte, humora i zapleta. Dječji romani samo traže od pisca da se ne udaljava od djeteta i njegovog svijeta. Trebaju biti slobodnog duha, predstavljati štivo za djecu koje je lako za prepričati i koje će djeca s radošću prihvatiti. „Pravu estetsku nasladu može dijete da ima samo pri onakvom štivu, koje razumije i koje nije iznad njegova shvaćanja.“¹³

Žanrovi dječje književnosti javljaju se u sljedećim oblicima: slikovnica, bajka, basna, dječji roman, dječja poezija.

Dječja literatura po svojoj prirodi daje i pruža radostan i veseo pristup od strane pisaca koji će djeci biti dopadljiv te zanimljiv, a koji će kod njih potaknuti pozitivne emocije.

Bitno je da pisac krene iz položaja djeteta, a ako to ne učini, ode u cijeli svijet i koristi složenu tehniku stvaranja. Vezujući dječju maštu, svijet, navike uz dječju književnost, lako je zamijetiti što dijete želi od književnosti i što je dijete uopće.¹⁴

Postoje i ona književna djela koja su napisana za djecu, ali ta ista djela nisu prihvaćena od strane djeteta. To ne znači da takva djela nisu umjetnički vrijedna već znači da dijete nije dovoljno zrelo da bi razumjelo određenu razinu piščeve misli. Pisac mora ući u dječju svijest, a samim time mora se držati podalje od pouka i sklonosti prema nekome ili nečemu.¹⁵

Kako bi djelo bilo prihvaćeno, ono mora imati određene elemente, istinsku poeziju, istinsku mudrost i istinu. Dijete se zanima za svijet oko njega i pokazuje zanimanje i za prozu i za poeziju. Ne možemo od djeteta tražiti da odabere vrijednosti, iako ne možemo ni zaobići njegovo mišljenje.

¹² Crnković, M. (1973). Dječja književnost. Zagreb:Školska knjiga, str. 7

¹³ Crnković, M. (1978). Hrvatska dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga, str. 40

¹⁴ Hameršak, M., Zima, D. (2015). Uvod u dječju književnost. Zagreb: Denona d.o.o., str. 41

¹⁵ Isto, 33

2.3.O dječjem romanu

Književnost ima važnu ulogu u razvoju djeteta, u njegovom odgoju i kao takva je specifična po svojim oznakama i sadržaju. Dječja književnost je važna jer ima odgojni učinak i obogaćuje unutarnji život djeteta. Dječja literatura jedan je od najboljih načina za buđenje dječje mašte, objašnjenje veza među ljudima, stjecanje osobina ličnosti, bogat vokabular, usvajanje novih koncepata i ideja. U dječjoj književnosti pisac se može upuštati u estetske avanture, eksperimente i inovacije. Dijete želi jasno vidjeti, čuti kako se govori njihov jezik. Upravo zbog toga, dječji pisci moraju uvijek imati na umu ograničenje dječje prirode. Od najranijeg djetinjstva djecu zanimaju slikovnice, u razdoblju od četvrte do sedme godine pokazuju zanimanje za bajke, a oko desete godine zanimaju ih realne priče čiji su glavni likovi djeca njihovih godina koja se susreću s raznim problemima i koja na kraju pobjede. Crnković ističe da dječja književnost „obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3. do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su tijekom vremena, izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob, potrebna za estetski i društveni razvoj djece, te ih gotovo isključivo ili najviše zanimaju djeca.“¹⁶

Razumijevanje i izgradnja emocionalne ili afektivne sfere djetetove ličnosti kroz dječju literaturu posebno dolazi do izražaja u institucionalno-obrazovnom procesu, u školi.

U školi se učenici susreću s pjesmama, bajkama, kratkim pričama i romanima. Roman je veća narativna cjelina sastavljena od niza malih cjelina, ujedinjenih glavnih likova ili nekog sveobuhvatnog motiva. Sam pojam roman je širok i složen teorijski koncept s ogromnim rasponom tema i motiva, prostora i vremena.

Roman se u školi obrađuje u trećem razredu i učenik tada intenzivno doživljava književno djelo. Aktivira svoj estetski senzibilitet, cijeni djelo i formulira svoja stajališta. Intelektualno-emocionalni i kreativni angažman učenika usmjeren je na educiranje mlade osobe kao aktivne, kreativne i promišljene osobe.

Roman se definira na više načina.

¹⁶ Hameršak, M., Zima, D. (2015). Uvod u dječju književnost. Zagreb: Denona d.o.o., str. 33

Solar navodi da „nijedna klasifikacija romana ne zadovoljava sasvim potrebu da se pojedine vrste ili tipovi romana opišu i objasne kao književne vrste sa strogo određenim bitnim osobinama.“¹⁷

2.4. Obilježja dječjih romana

U pripovijedanju autor obično koristi sadržaje iz života, odlučuje se za ono područje koje mu je poznato i blisko. Nasuprot tome, dječji pisac započinje pripovijedanje o sadržajima iz djetinjstva. Prilikom pripovijedanja u obzir se uzima dječja snaga, ali i sposobnost da dijete razlikuje svoj život od života druge djece, da spozna da je svaka osoba individua za sebe. Ključna karika za uspješno pisanje dječjih romana, priča ili pjesama je poznavanje dječjeg života u cjelini.

Dječji pripovjedač se u pisanju usredotočuje na fabulu. Na temelju stvorenog koncepta udijeliti će osobnosti svojim likovima i time pojasniti svaku pojedinačnu ličnost u djelu.

Književni rad za djecu ograničen je na razinu stečenih znanja i onoga što poznaju iz života. Da ne ulazi u psihološka stanja djeteta, autor će na druge načine objasniti ličnosti uz pomoć jezika i lokalnih boja te pokazati njihovo podrijetlo i društvenu pripadnost, a koristit će i žargon, dijalektalne riječi i riječi karakteristične za profesiju. Na primjer, roman Družba Pere Kvržice Mate Lovraka odvija se u dijalogu između glavnog lika i skupine dječaka. Kroz taj dijalog se može zaključiti kakav je profil i osobnost njegovih likova. Pisac samo povremeno intervenira u radnju kako bi pojasnio neki događaj ili kako bi nas usmjerio ka glavnoj ideji.

Postoje različiti oblici i vrste dječje književnosti: povijesna, kritička i pedagoška. Pisac bira oblike koji mu najviše odgovaraju, bilo da je riječ o romanu, kratkoj priči, pjesmi ili drami. Najzastupljenije vrste romana su: avanturistički, viteški, povijesni, a manje socijalni i psihološki. Ljubavni, satirični prosvjetiteljski, realistični, naturalistički i simbolički nisu zastupljeni.

Kako ističu Hameršak i Zima „u dječju književnost bez razlike uključuju tekstove koji nisu inicijalno pisani i objavljeni za djecu, kao i tekstove koji su se naknadno objavljivali za dječju publiku. Drugim riječima, namjena u Crnkovićevoj koncepciji obuhvaća i *Čudnovate zgode*

¹⁷ Solar, M. (1988). Teorija književnosti. Zagreb: Nišpro „Vjesnik“, str. 177

šegrta *Hlapića* Ivane Brlić-Mažuranić i *Gulliverova putovanja* (1726,hr.1925) Jonathana Swifta, i *Vlak u snijegu* Mate Lovraka i *Kuginu kuću* (1869) Augusta Šenoa.“¹⁸

U svjetskoj literaturi (npr. *Guliverova putovanja* Johnatana Swifta i *Robinson Crusoe* Daniela Defoea) nailazimo na djela koja su namijenjena za stariju populaciju, ali su postala djela za djecu. Dječja djela raznih naroda imaju mnogo posebnosti i pogodna su za sve starosne dobi koje ova literatura postavlja.

Dječji roman je „tradicionalno najpovlašteniji žanr dječje književnosti u recepciji i tumačenju.“¹⁹

Glavne vrste dječje književnosti po Crnkoviću su dječji roman i pripovijetka, a tako ih klasificira zbog njihovog sadržaja.²⁰

„Budući da u povijesnoj poetici hrvatskoga dječjeg romana prevladava raznoliko i neujednačeno terminološko nazivlje s obzirom na imenovanje sastavnica koje pripadaju romanu kao književnoj vrsti, odlučujemo se za prihvaćanje genoloških pojmova tipa, podtipa i oblika, kojima nastojimo definirati određene skupine romana prepoznatljivih osobina po kojima spadaju u jedne, a razlikuju se od drugih. Budući da je uspostava čiste tipologije romana određenoga vremenskog presjeka, u kojoj ne bi bilo miješanja skupina, gotovo nemoguća, odabrali smo tri ključna kriterija na temelju kojih izvodimo tri skupine tipova dječjega realističkoga romana devedesetih godina. Jedan je kriterij vezan uz dob književnog junaka i implicitnog čitatelja, drugi uz stupanj modernosti oblikovnih postupaka, a treći uz narativne figure, pri čemu posljednja tipologija nadopunjava prve dvije na način da se otkrivenim tipovima, te njihovim podtipovima i oblicima kao užim genološkim sastavnicama, određuje stupanj modernosti oblikovnih postupaka.“²¹

Dječji roman je književna vrsta koja nema utvrđenu strukturu. Svako djelo je temeljeno na fabuli, bilo onoj izmišljenoj ili stvarnoj, a o tome odlučuje autor. Lik je nositelj fabule u djelu. Osim toga, može se reći da je dječji roman vrsta dječje književnosti u kojem su djeca glavni junaci sa svim svojim emocionalnim stanjima.

¹⁸ Hameršak, M., Zima, D. (2015). Uvod u dječju književnost. Zagreb: Denona d.o.o., str.33

¹⁹ Isto, 203

²⁰ Isto, 204

²¹ Vrcić-Mataija. S. (2018). Hrvatski realistični dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str.41

Fabula kao najvažniji segment samog romana mora sadržavati akcionost jer je čitatelj dijete mlađe školske dobi i kao takva mu je bliska. Lik dječjeg romana je najčešće prikazan kroz družine, a on je najčešće i vođa družine koji iskazuje svoju individualnost.²²

Slijedom gore navedenog, može se odrediti „tipologija dječjeg romana s obzirom na prevladavajuće narativne figure:

- Roman zbivanja mijenja naziv u roman lika u kojem je naglasak stavljen na psihološku karakterizaciju lika.
- Roman družine prikazuje pustolovnost i akcije junaka izvan obiteljskog okruženja u kojem pojedinci pod utjecajem okoline grade ili profiliraju svoj karakter.
- Obiteljski roman je roman u kojem je glavna tema obitelj, a ta obitelj, odnosno roditelji grade dječji lik.
- Međugeneracijski roman određuje odnos dječjeg lika i osobe uz kojeg on spoznaje životne istine ili neistine, a samim time čine kreiranu figuru čvrstih osobnosti navedenog dječjeg lika i odrasle osobe.“²³

2.5. Početak hrvatskog dječjeg romana

Pojavom dviju spisateljica Jagode Truhelke i Ivane Brlić-Mažuranić, početkom 20.st., može se govoriti o dječjim temama i to jer su njihova djela prilagođena dječjoj svakodnevnici.

Na pitanje kada počinje hrvatska dječja književnost nema odgovora. Crnković i Težak navode koji su to razlozi: „Nijedna mediteranska zemlja, pa tako ni naša, nije u doba bujnoga renesansnoga i baroknog cvata književnosti iznjedrila dječje pisce.“ „Siromaštvo zemlje, ratovi za održavanje i oslobođenje, nedostatak tiskara i nakladnika, slaba ili nikakva mogućnost nakladnika da ostvari dobru zaradu tiskanjem knjiga za djecu, nesređeno pitanje književnog jezika, nerazvijeno građanstvo, čitanje knjiga na stranom jeziku.“²⁴

Junaci dječjih romana su djeca, djevojčice i dječaci. „Češće su junaci dječaci nego djevojčice jer je pisac, pogotovo u ranijem vremenu, imao slobodnije ruke ako su u pothvatima, naprimjer u bijegu iz kuće ili u smionim igrama, sudjelovali dječaci.“²⁵

²² Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistični dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str.56

²³ Isto, 68

²⁴ Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje, str. 122

²⁵ Isto, 27

Kada se djevojčica i dječak nađu u središtu romana, glavni ipak postaje dječak. Djeca su često organizirana u skupinama, u družinama, kako bi proveli neku smišljenu radnju, a glavni vođa je obično jedan pojedinac, dječak.²⁶

U romanima dvadesetog stoljeća prikazuju se obična djeca za vrijeme nekog događaja unutar ili izvan obitelji. „U romanu 20. stoljeća nesretna djeca sve više prepuštaju mjesto običnoj djeci opisanoj unutar obitelji, u školi, za vrijeme praznika, najčešće u igri, u druženju, u smišljanju pothvata. Tip junaka nije više dijete nad kojim treba plakati, ni uzor – dijete kojemu se treba diviti, nego spretan, slobodan, dosjetljiv, smion i dopadljiv član obične dječje skupine.“²⁷

Kako navodi Mataija, 20. stoljeće hrvatskog dječjeg romana može se podijeliti u dva razdoblja „od kojih je prvo u znaku velikih autora koji su ga obilježili, a drugo u znaku *suvremenog tematskog i stilskog bogatstva*. U prvoj polovini dvadesetog stoljeća autor razlikuje dva razdoblja zasnovana na poetikama istaknutih književnika, dok je druga polovina stoljeća, po njegovu sudu, u znaku velikih književnih imena i njihovih nastavljača: Doba Jagode Truhelke i Ivane Brlić-Mažuranić, Lovrakovo doba (Grigor Vitez, Ivan Kušan, Milivoj Matošec, Zvonimir Balog), Nastavljači (Pajo Kanižaj, Luko Paljetak, Hrvoje Hitrec, Sunčana Škrinjarić, Nada Ivejić, Višnja Stahuljak), Prethodnici i suputnici.“²⁸

Tijekom prva dva desetljeća 20. stoljeća dolazi do poboljšanja djetetovog položaja u kojem on zadobiva i gradi svoj identitet. „Dječji je lik u tim romanima aktivan, pokretač je radnje, sam konstruira vlastiti identitet i uspijeva izboriti čak i određeni prostor samostalnosti i neovisnosti o odraslima.“²⁹

„U tridesetim godinama 20. stoljeća, međutim, dječji roman ideju o dječjoj nevinosti interpretira u društvenom smislu. Dijete je slobodno od konformizma, prebiva u utopijskom prostoru i sve to odrastanjem gubi.“³⁰

Četrdesetih godina 20.st. mijenja se percepcija djeteta. Dijete koje nije u mogućnosti samo riješiti neke probleme, traži pomoć od svojih prijatelja te dolazi do oblikovanja družina. U ovom vremenu javlja se i tematika rata. „Dječji roman u prvoj polovici četrdesetih godina ignorira rat kao tematski poticaj, dok se u romanima koji tematiziraju rat – u drugoj polovici četrdesetih

²⁶ Isto

²⁷ Isto

²⁸ Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2018.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 27

²⁹ Zima, D. (2011). Kraći ljudi-Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu. Zagreb: Školska knjiga, str.

35

³⁰ Isto, 59

godina – već pojavljuje ideologiziran dječji lik kao dominantna projekcija djeteta u dječjoj prozi o ratu u hrvatskoj književnosti.“³¹

Pedesetih godina navedenog stoljeća teži se otvorenosti u pisanju romana. Tome svjedoče Matošec i Kušan u čijim romanima je vidljivo kako likovi, tj. djeca oblikuju svoj identitet, kako kulturni tako i socijalni. „U takvim okolnostima prvi romani Ivana Kušana i, u nešto manjoj mjeri, Milivoja Matošeca, predstavljaju ne samo pomak u književnom smislu, nego i u slici djeteta koju projiciraju u svoje dječje likove. Obojica autora odbacuju Jenksovu apolonsku³² ideju djeteta i nastoje dijete/dječji lik oblikovati autonomno, propitujući mogućnosti nove slike djeteta i njezina sadržaja.“³³

Dječji roman šezdesetih godina obilježen je izrazito bogatom tematikom kao i velikim brojem književnika koji su gore navedeni. „To je ujedno i desetljeće u kojem „zaživljava“ školska lektira, koja se, dakako oslanja na dječju književnost.“³⁴

Sedamdesetih godina mijenja se položaj djeteta, kako u obitelji tako i u društvu. „Osobito u kontekstu tabuiziranja u dječjoj književnosti, ali i predodžbi o kompetentnom djetetu koju prikazuju niz autora koji svoje dječje romane objavljuju u sedamdesetim godinama.“³⁵

Romani osamdesetih godina donose nam fantastičnost i zagonetnost. „Središnju zagonetku u romanu mora riješiti dijete ili dječja zajednica, što je moguće samo ako je ta zajednica ili pojedinac na neki način različit(a) od drugih zajednica, primjerice odraslih.“³⁶

Devedestih godina mijenja se predodžba djeteta na način da je njegova uloga pojednostavljena, a to znači da roditelji ponovno preuzimaju glavnu ulogu.„egzistencijalna ugroženost djeteta u ratu u prvi plan ponovno gura predodžbu o djetetu koje je žrtva ili koje nužno treba zaštitu odrasloga, i koje je, primjereno tome, apolonsko.“³⁷

Dječja književnost je dio našeg života, njome smo okruženi od najranijih dana. U dječjoj književnosti pokazuje se briga za dijete, briga za njihovo odrastanje i probleme koji ih okružuju. Javlja se zanimanje za rješavanje njihovih problema. Dječja književnost želi donijeti onu

³¹ Isto, 113

³² Engleski sociolog Chris Jenks „apolonskim“ djetetom naziva ono dijete koje je nevino, anđeosko, neokrznuto pogubnim utjecajem društva, blisko prirodi, fantastici i intuitivnom

³³ Zima, D. (2011). Kraći ljudi-Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu. Zagreb: Školska knjiga, str.152

³⁴ Isto, 193

³⁵ Isto, 209

³⁶ Zima, D. (2011). Kraći ljudi-Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu. Zagreb: Školska knjiga. str. 243

³⁷ Isto, 289

tematiku koja je primjerena dječjoj dobi i koja će njih zanimati. Ovisno o njihovom uzrastu, mijenja se tematika, a sve to kako bi bili što bliži malom, tj. odraslijem čitatelju. „Nema dvojbe da odrasli, ako to žele, mogu čitati sve dječje knjige, ali da djeca ne mogu čitati najveći dio djela za odrasle, pa se zbog toga i razvila dječja književnost.“³⁸

Dječje poimanje svijeta, iskustva i znanja razlikuju se od odraslih pa je jasno da djeci ne može biti razumljivo bilo koje književno djelo. Upravo zbog toga se javlja potreba za dječjom književnosti koja se vrlo kratko može definirati kao književnost namijenjena djeci: „Knjiga je namijenjena djetetu ako tematikom privlači dijete i odgovara njegovim interesima, a izrazom ne nadilazi mogućnosti dječje percepcije.“³⁹

Vrste dječje književnosti mogu se podijeliti u dvije cjeline. U prvu spadaju: „slikovnica, dječja poezija, priča, dječji roman ili roman o djetinjstvu, a u drugu skupinu idu basne, roman o životinjama, avanturistički ili pustolovni roman, historijski ili povijesni roman, znanstvena fantastika, putopisi i biografska djela.“⁴⁰

2.6. Razvoj hrvatskog dječjeg romana

Crnković i Težak (2002) razlikuju četiri razdoblja hrvatske dječje književnosti: „od početka do 1913. / od *Malog tobolca* do Hlapića / Filipovićevo doba; od 1913. do 1933. / od *Hlapića* do *Družbe Pere Kvržice* / doba Ivane Brlić-Mažuranić; od 1933. do 1956. / od *Pere Kvržice* do *Prepelice* / Lovrakovo doba; od 1956. dalje / od *Prepelice* dalje / Vitezovo doba.“⁴¹

Hranjec navodi da se hrvatski dječji roman može podijeliti u dva dijela. „Prvi je dio (do šezdesetih godina) obilježen osobama, osobnostima, poglavito i stoga što je u tome razdoblju dječji roman tek utirao sebi put i drugi (od šezdesetih do danas) obilježen je silnim bujanjem dječjeg romana, mnoštvom dobroga štiva i još boljih književnika.“⁴²

Majhut (2008a) u svojoj periodizaciji donosi četiri faze hrvatske dječje književnosti 20. stoljeća: „prva (1919. - 1945.), druga (1945. – 1956.), treća (1956. – 1990.), dok razdoblje

^{38 38} Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje, str.11

³⁹ Isto, 9

⁴⁰ Isto, 14

⁴¹ Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 26-27

⁴² Hranjec, S. (1998). Hrvatski dječji roman. Zagreb: Znanje, str. 12

nakon devedesete (četvrto) ostavlja otvorenim, ističući radikalne društvene promjene, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu...“⁴³

„Šegrt Hlapić je prvi roman hrvatske dječje književnosti te njima započinje književna vrsta koja se otad vrlo bujno i bogato razvija.“ Ovim romanom završava razdoblje koje je donosilo tužne teme koje su prikazivale nesretno dijete, a započinje razdoblje simpatičnih junaka.⁴⁴

„Pojava ovog neočekivanog romana uzdiže Ivanu Brlić-Mažuranić na pijedestal prvog hrvatskog dječjeg pisca i započinje jednu novu, realističku epohu dječje književnosti: Mogao bi tko god prigovoriti atributu realistička, jer su slučajnosti i prečeste i preznačajne u tom djelcu i jer dobrota pobjeđuje nezaustavljivo. Sve to nije bitno, jer je djelo blisko dječjoj psihi i jer ga sa stilskog gledišta, s umjetničkog gledišta uopće možemo smatrati pravim malim remek-djelom.“⁴⁵

Suvremena dječja književnost okrenula se korisniku, malom čitatelju koji određuje njezinu poetiku, a to nije slučaj s dječjom književnosti. „Kada govorimo o suvremenoj dječjoj književnosti riječ je o dječjoj književnosti što je stvaraju pisci od kojih su neki rođeni četrdesetih godina 20. stoljeća i u drugom neposrednom poraću pa, okvirno, do osamostaljivanja Hrvatske.“⁴⁶

Sanja Pilić jedna je od predstavnica suvremene hrvatske dječje književnosti. Njezini tekstovi prepoznaju se po zabavnosti, humorističnosti i zaigranosti. „*O mamama sve najbolje* iz (1990) autoričina junakinja priznaje da je htjela napisati zmotanu, zmrfljanu rastackanu i šuknutu knjigu...“⁴⁷ Za navedeni roman autorica je dobila nagradu Grigora Viteza kojom je taj roman svrstan među najbolje dječje knjige.

Stjepan Hranjec, *O mamama sve najbolje* svrstava u ludistički dječji roman. Razlog tome je što ovaj roman nema fabule, nema trajnu priču, a likovi nisu oblikovani na klasičan način. Suvremena književnost postaje ozbiljnijom jer pisci realnije prikazuju dječju stvarnost, a sve to kako bi ona u njima izazvala smijeh i igru.⁴⁸

⁴³ Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 27-28

⁴⁴ Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje, str. 260-261

⁴⁵ Crnković, M. (1967). Dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga, str. 126

⁴⁶ Hranjec, S. (2009). Oglеди o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, str. 296

⁴⁷ Isto, 300

⁴⁸ Isto

3. OBITELJSKA TEMATIKA U HRVATSKOM DJEČJEM ROMANU

3.1. Motiv obitelji kao glavno polazište

Zauzet svakidašnjom trkom za novcem, suvremeni čovjek katkada zapostavlja najvažniju stvar, a to je dijete i njegov odgoj. Zaboravljena je činjenica da neodrađeni posao može pričekati, da će se on moći naknadno odraditi, a ono što se neće moći naknadno odraditi je odgojiti dijete i usmjeriti ga pravim vrijednostima. Dijete odraste, razvija se pa je za kvalitetan razvoj bitno da se djetetu posveti vrijeme.

Književnost obrađuje tematiku obitelji koja je ponekad prikazana kao zajednica koja ne prepoznanje prave vrijednosti. Dijete se gradi kroz obiteljske odnose stoga je važno pravovremeno ukazivati na ispravne i prave vrijednosti jer su upravo zdravi obiteljski odnosi najvažnija životna škola.

Z. Golubić daje definiciju obitelji: „Obitelj je funkcionalna, bio - socijalna društvena skupina koja povezuje društvo i individu, a ujedno je i bio socijalna jedinica jer ne funkcionira samo po društvenim pravilima, konvencijama i normama.“⁴⁹

Društvo se mijenja, a pod tim utjecajem mijenja se i slika obitelji. Postaje krhkija, mijenja se njezina struktura, način i stil života. Acerman donosi definiciju obitelji za koju kaže: „Ona je paradoksalna i nedokučiva pojava. Svugdje je ista, a opet nigdje nije ista.“⁵⁰

Tradicionalne obitelji podrazumijevaju obitelj koju čine roditelji i djeca. Često takve obitelji podrazumijevaju bake i djedove zbog materijalnog stanja obitelji i nemogućnosti osamostaljenja. Autoritet je otac koji je glava obitelji, a život im se odvija u duhu seoske sredine. Kod suvremenih obitelj pak prevladava slika u kojoj je roditeljski autoritet oslabljen, a dijete nema uzor na koji se može ugledati, pa se samim time utječe na njegov identitet.⁵¹

⁴⁹ Janković, J. (2008). Obitelj u fokusu. Zagreb: Etcetera, str. 18

⁵⁰ Isto, 19

⁵¹ Vrcić-Mataija, S. (2018) Postmodernističke osobine hrvatskog dječjeg romana iz devedesetih godina prošloga stoljeća// Zbornik radova šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa, Drugi svezak, str. 6

Često se u urbanim obiteljima javlja osjećaj dječje usamljenosti i otuđenosti. Takva obiteljska slika prenosi se i u dječju književnost. Svjedok tome su i romani u kojima je vidljivi pomaci u odnosu na slike tradicionalnih obitelji.⁵²

Dijete gledajući svoje roditelje prihvaća obrasce ponašanja bilo da su oni dobri ili loši. Empatičnost, slogu, ljubav, poštovanje koje stječe i preuzima od roditelja samo je pravac koji ga usmjerava ka pravom životnom putu. Osjećajući ljubav koju prima od roditelja, dijete će usmjeravati i pružati drugima.

Dijete koje ne prima ljubav od roditelja razvija u sebi emotivnu prazninu koja se na njega negativno odražava. Ono tada u sebi razvija negativne osjećaje prema roditeljima kao što su otuđenost i odbojnost koja ih vodi ka krivim oblicima ponašanja. Takva djeca su sklona ovisnostima, depresiji, melankoličnosti, koja ih udaljavaju od učenja i daljnjeg napredovanja.

U dječjoj književnosti tema obitelji je zastupljena u velikoj mjeri. Obiteljske teme i odnosi unutar istih očituju se u gotovo svim književnim vrstama, kako u dječjih stihovima tako i u dječjim romanima.

Hranjec navodi: „nekoliko modela književno oblikovanih obiteljskih zajednica. To su: a) čvrsto strukturirana, homogena obitelj, b) socijalno-staleška obiteljska zajednica, c) luckasta obitelj, d) krnja obitelj, e) razorena obiteljska zajednica, f) supstitucijska obitelj, g) urbana formalna obitelj, h) obitelj u humorno-fantazijskom svijetu i slično.”⁵³

⁵² Isto, 5

⁵³ Hranjec, S. (2009). Ogleđi o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, str. 101

3.2. Obiteljski roman

Kako ističe Mataija u svojoj knjizi: „Obiteljski dječji roman nije novina u poetskom sustavu hrvatske dječje književnosti; naprotiv, njegovu je pojavnost moguće pratiti još od Truhelkinih *Zlatnih danaka*, preko Kušanove *Melite*, do najsuvremenijih romana Sanje Pilić, Sanje Polak, Zorana Pongrašića, Ane Đokić-Pongrašić, Silvije Šesto Stipančić i dr. u čijim se romanima iščitava upisivanje poetičkih novina s obzirom na širi kulturološki kontekst.“⁵⁴

Hranjec (2009) razlikuje nekoliko tipova obitelji: „čvrsto strukturirana, homogena obitelj (*Zlatni danci*), socijalno-staleška obitelj (*Zagrebačka priča*), luckasta obitelj (*Lažeš, Melita, Mrvice iz dnevnog boravka*), krnja obitelj (*Sat očeva, Sretni dani, Zoe, djevojčica s vrha nebodera*), razorena obiteljska zajednica (*Marijina tajna*), „supstitucijska“ obitelj (*Dobar dan, tata*), urbana „formalna“ obitelj (*Dnevnici Pauline P., Bum Tomica*) i obitelj u humorno-fantazijskom svijetu (*Upomoć, mama se smanjila*)“. Slika obitelji se mijenja zbog promjena u drušvu.⁵⁵

Obrazac koji je karakterističan za obiteljski roman podrazumijeva dječje likove, njihove roditelje, bake i djedove, ozračje u kojem odrastaju i utjecaj tog obiteljskog ozračja na obikovanje dječjeg identiteta, tj. karaktera.⁵⁶

Mataija govori o oblicima obiteljskog romana i navodi tri tipa: „*obiteljski roman sa slikom tradicionalne patrijarhalne obitelji, obiteljski roman sa slikom suvremene patrijarhalne obitelji i obiteljski roman sa slikom suvremene liberalne obitelji*.“ U tri navedena oblika promatra se odnos likova u obiteljskom okruženju tijekom svakodnevnih aktivnosti.⁵⁷

Tradicionalni odgoj podrazumijeva poštovanje drugih, zavičajnu, religioznu te domoljubnu osviještenost. Ovakav način odgoja, tj. tradicionalna patrijarhalna obitelj javlja se u romanima devedesetih godina koji su tematizirali ratno vrijeme. Obiteljske vrijednosti koje pridonose oblikovanju identiteta ponekad mogu proizlaziti iz skromnijeg načina života, obavljanja određenih poslova unutar i izvan kućanstva te autoriteta odraslih. Autoritet u takvom tipu obitelji preuzima otac koji preuzima odgovornost za članove obitelji i materijalne vrijednosti, s samim time ističe se njegov status. „Kako stjecanje rodnog identiteta započinje u djetinjstvu,

⁵⁴ Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 200

⁵⁵ Isto, 201

⁵⁶ Isto, 202

⁵⁷ Isto, 203

očekivano je da se identifikacijom kao temeljnim procesom socijalizacije odvija oponašanje istospolnih obiteljskih odnosa.“⁵⁸

Pod sliku tradicionalne obitelji može se svrstati i lik bake koja ponekad ima važnu ulogu u odgoju. „Unutar tradicionalne patrijarhalne obitelji pod istim su krovom u skladu živjele tri generacije: djeca, roditelji i vesela baka koja je u nju ugrađivala religioznu osviještenost, ostavljajući trajni topao utisak na unučicu kojoj nikada nije prestala nedostajati.“⁵⁹

Roman *Anina druga mama* Ruške Stojanović-Nikolašević primjer je tradicionalne patrijarhalne obitelji. Roman ima autobiografske elemente, a pripovjedač je djevojčica Ana koja pripovijeda o događajima u vrijeme rata. Prikazano je Anino emocionalno sazrijevanje jer u zamjenskoj majci ne može pronaći ono što bi mogla u svojoj pravoj majci. Djevojčica svjedoči o promjenama za vrijeme rata i o tome govori sa svog stajališta. Roman završava Aninim odrastanjem, zaljubljuvanjem pa je time zaokružena cjelina.

Roman gore navedene književnice *Putovanje s druge strane srca* također prikazuje tradicionalnu sliku obitelji. Sastoji se od tri dijela, a govori o obitelji koju čine roditelji i dvije djevojčice. Prikazan je život u ratnom vremenu kada obitelji moraju bježati iz svojih domova. Djeca se moraju naviknuti na ratnu svakodnevicu i živjeti u skladu s tim. Roman završava sretnim obiteljskim krajem.⁶⁰

Ljudi bez mjesta, roman Tomice Anković prikazuje obitelj koja se raspada zbog nedostatka ljubavi. Naizgled sretna obitelj zapravo je emocionalno prazna pa dolazi do konflikata u obitelji. Sve to dovodi do toga da se sin odaje poroku, drogi. Odnosi u obitelji zahlađuju, a najviše oni između oca i majke. Obitelj postaje krnja, a ulogu „glave“ obitelji preuzima očeva majka. Roman završava djetetovom smrću nakon predoziranja, a samo zbog toga jer mu je nedostajalo obiteljsko zajedništvo i ljubav koji su temeljni oslonci obitelji.⁶¹

Obiteljski roman sa slikom suvremene patrijarhalne obitelji govori o ravnopravnosti partnera, otvorenijem odnosu roditelja prema djeci, zamjeni rodnih uloga i odnosa unutar obitelji. Takvu obitelj čine djeca i roditelji s mogućom prisutnošću djedova i baka. Dijete se stavlja u središte zbivanja što može dovesti do poteškoća u odgoju.⁶²

⁵⁸Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 203-204

⁵⁹ Isto, 208-209

⁶⁰ Isto, 206

⁶¹ Isto, 213-215

⁶² Isto, 215

Miro Gavran piše o suvremenim patrijarhalnim obiteljima, a njegovi romani će se obraditi u sljedećoj cjelini.

Obiteljski roman sa slikom suvremene liberalne obitelji prikazuje izgradnju dječjeg identiteta pod utjecajem medija. Roditelji profesionalni, materijalni život, karijerizam stavljaju ispred obiteljskog života. Tome nam svjedoči Kušecov roman *Mama, tata i ja* koji donosi prikaz suvremene nuklearne obitelji koja je otuđena. Autor osuđuje i kritizira takav tip obitelji gdje nedostaje ljubav, briga i vrijeme za obitelj.⁶³

Postoje romani u kojima je obitelj samo jedan od motiva, a postoje i oni romani u kojima je obitelj jedina i glavna polazišna točka i glavna tema. U takvim romanima možemo promatrati, proučavati, analizirati živote glavnih likova te njihove odnose bilo unutar suvremene ili tradicionalne obitelji. „*Zlatnim dancima* (1918.) Jagoda Truhelka u hrvatskoj dječjoj književnosti afirmira tip obiteljskog romana, onakav kakav u svjetskoj reprezentira roman Louis Alcott u djelu *Male žene*.“⁶⁴

Josip Pavičić u romanu *Proletarci* govori: „da je svaki roman dijete svoga doba.“ „Glavni lik, dječak Mihajlo, biva žrtvom bolesne očeve ambicije da dijete izvuče iz toga kala pa ga izolira od slobodne, pomalo divlje djece; a dječak bi tako rado s njima, da i on u toj slobodi bude poletarac, da uzleti, da okusi slobodu.“⁶⁵

Uz Pavičića i Ivan Kušan piše o iskrivljenom obiteljskom odnosu u svom „nepedagoškom“ romanu *Lažeš Melita*. Roman tematizira obitelj u kojoj je zamijenjena uloga roditelja i djeteta, u kojoj nema obiteljskog autoritea. Djevojčica Melita, glavna junakinja djela „živi u svojoj omaštovljenoj stvarnosti, a brat joj Nenad ispunjava svakodnevicu pretjeranim jelom, otac je zbunjen i naivan: ne zna se postaviti spram dječjih nestašluka i slabosti, štoviše od same djece traži pomoć i inicijativu.“⁶⁶

Takav tip obitelji razviti će i Sanja Pilić u romanu *Mrvice iz dnevnog boravka* (1995). „Metaforičnim naslovom autorica sugerira osnovnu temu – obiteljsku svakodnevicu, njezine 'mrvice' koje pred čitatelja donosi desetogodišnjak Janko“⁶⁷

⁶³ Isto, 232-233

⁶⁴ Hranjec, S. (2009). Oglеди o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, str. 101

⁶⁵ Isto, 103

⁶⁶ Isto, 104

⁶⁷ Isto, 104

Jankov otac je nezaposlen, nezainteresiran pa Janko u njemu ne vidi uzora. Majka zaokupljena svojim vjerovanjima u meditaciju također ne predstavlja nikakav uzor. Kako bi umanjila Jankovo nezadovoljstvo, autorica ubacuje dosjetke u tekst kako bi unijela malo duhovitosti.⁶⁸

„U suvremenim prilikama sve češće susrećemo tzv. krnju obitelj, necjelovitu – obično je posrijedi samohrana majka. Već 1980. književno djelo je fiksirala Nada Iveljić romanom *Sat očeva*.“⁶⁹

Primjer luckaste obitelji očituje se u djelu Ivana Kušana koji piše nepedagoški roman, gore naveden, *Lažeš Melita*. Otac se može nazvati trećim djetetom u obitelji jer ne reagira na dječje dogodovštine, a samim time pokazuje da ih ne zna i ne može riješiti nego sve prepušta da se odvija svojim tokom.⁷⁰

Kada dijete ne osjeća ljubav od strane roditelja ono svoje osjećaje počinje potiskivati u sebe, ne pokazuje ih ni unutar obitelji ni izvan te zajednice. Dijete se izolira, zatvara u sebe, ne želi imati kontakt s okolinom. Njegovo ponašanje se iskrivljuje što dovodi do mnogih problema. Ljubav i sigurnost koju dijete prima od roditelja ne može ništa zamijeniti. Dijete će primljenu ljubav samo širiti dalje, među svojom okolinom, a tako dolazi i do boljih društvenih odnosa.

Svako djelo koje je napisano za djecu daje podlogu za smjer u kojem se dijete treba razvijati, želi potaknuti na razmišljanje i ispraviti ono što je krivo.

Djelo Jagode Truheke, *Zlatni danci* jedan su od primjera romana u kojima je prikazana čvrsto strukturirana obitelj. „U *Zlatnim dancima* osjećamo toplinu doma i ljubav, unatoč mjestimičnim nesuglasicama između roditelja i djece i braće i sestre“⁷¹

Kada se govori o homogenoj obitelji onda se govori o obitelji koja skladno funkcionira. Članovi obitelji su ravnopravni, uloge su im jednako podijeljene, vode brigu jedni o drugima i iskazuju si međusobnu ljubav.⁷²

U suvremenom društvu sve je češći oblik krnje obitelji. Takav oblik obitelji prikazuje obitelj u kojem nedostaje član obitelji, bilo majka ili otac. Iako se češće tu može navesti da nedostaje

⁶⁸ Isto, 105

⁶⁹ Isto, 106

⁷⁰ Isto, 104

⁷¹ Isto, 102

⁷² Isto, 102

otac bilo da se odlazak odnosi na traženje posla izvan domovine ili da otac stvara novu obitelj s drugom obitelji. Primjer krnje obitelji donosi nam Nada Iveljić u svojem romanu *Sat očeva*.⁷³

Razorena obitelj je ona obitelj koja zbog ratnih poteškoća ostaje bez roditelja, ponekad bez jednog, a ponekad bez oba roditelja. Ovakav oblik obitelji pisci su uveli u svoja djela zbog rata koji je zadesio Hrvatsku. Očevi su odlazili u rat, a majke su u strepnji čekale na bolje sutra pokušavajući održati obitelj na okupu. *Marijina tajna* i *Moj tata spava s anđelima* najbolji je primjer navedene obitelji. Djeca razorene obitelji su emocionalno nestabilne, teže ljubavi i osjećaju prihvaćenosti. Čeznu za bližnjima, za normalnim životom i domom koji odiše smijehom i vedrinom.⁷⁴

Kada je riječ o supstitucijskoj obitelji tada se govori o djetetu koje je posvojeno. S godinama takvoj djeci se javlja težnja i želja da upoznaju prave roditelje. Najčešće otac ni ne zna da ima dijete koje je majka dala na posvajanje iako se može raditi i o tome da zajedničkom odlukom daju dijete drugoj obitelji. Primjer takve obitelji vidimo u Tomaševom romanu *Dobar dan, tata*. Dragutin je dječak koji želi saznati tko su mu pravi roditelji i pronaći ih. Kada on shvati da otac kojeg je želio upoznati ni ne zna da on postoji, te majka koja ga ne predstavlja kao svog sina već kao nećaka, odlučuje se za povratak svom domu, svojoj pomajci. Autor ovim romanom postavlja pitanje: „je li biološka majka ujedno i pretpostavka za ljubav?“⁷⁵

Urbana obitelj donosi nam prikaz obitelji koja je zaokupljena obavezama, nedostatkom vremena, pažnje, osmijeha, ljubavi. Nedostatak navedenog djecu čini tužnim i nezadovoljnim, a upravo taj nedostatak je najvažniji za njihov razvoj. Polak sa svojim romanom *Dnevnik Pauline P*. Opisuje djevojčicu koja pokušava roditeljima ukazati na prave vrijednosti, nastoji im pokazati što mogu popraviti u svom odnosu i na sreću u tome uspijeva.⁷⁶

Suvremeni romani donose nam i humor. Primjer takvog romana je roman *Upomoć, mama se smanjila*, koji govori o suvremenoj potrošačkoj obitelji. Majka je zalučena kupovinom proizvoda za mršavljenje, a otac ne zna što da uradi po tom pitanju. Zamjenjuju se uloge u kojoj majka postaje dijete, a dijete majka. Humorom prožet roman završava povratkom obitelji u normalu.⁷⁷

⁷³ Hranjec, S. (2009). Oglеди o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, str 106

⁷⁴ Isto, 107-108

⁷⁵ Isto, 108

⁷⁶ Isto

⁷⁷ Isto, 112

Obiteljska slika javlja se u gotovo svim romanima koji govore o djeci i obitelji. Na odgoj djece osim roditelja utječu i one osobe koje se kratko nađu u njihovim životima kao npr. kućne pomoćnice ili djedovi i bake. Zbog toga može doći do gubitka one glavne uloge odgoja, a to su roditelji i njihov način odgoja, bilo da je on ispravan ili ne. Ovdje možemo spomenuti i učitelje koji su bitni za razvoj djeteta jer provode mnogo vremena s njima.⁷⁸

U Trstenjakovim romanima likovi su oblikovani kao bića bez identiteta koje oblikuju roditelji pa se može reći da odrastanjem ne razvijaju svoj identitet već oni samo usavršavaju ono što su roditelji oblikovali. Suprotno toj činjenici nastali su romani *Tugomila* i *Sretni kovač*. Truhelka i Koščević govore o djetetu koje je odgovoran član zajednice, koje prima vrijednosti i dalje ih prenosi. „Iz *Tugomile* možemo iščitati kako hrvatska dječja književnost devetnaestog stoljeća ne percipira djetinjstvo kao autonomno razdoblje nego isključivo kao razdoblje i prostor pripreme za život odraslih.“⁷⁹

Roman *Sretni kovač* problematizira viđenje djetinjstva kao element koji konstruira dječji identitet. Roman započinje rečenicom: „Do svoje desete godine nijesam pravo ni znao da živim.“ Po navedenoj rečenici se može vidjeti da dijete nema spoznanja o identitetu te socijalnoj funkciji.⁸⁰

Zima navodi kako u drugom desetljeću dvadesetog stoljeća dijete dobiva središnju ulogu u pokretanju radnje. Lik koji gradi svoj identitet najbolje se očituje u romanu *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* u kojem je taj lik šegrt Hlapić.⁸¹

Košćićev roman i roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* imaju mnogo sličnosti, ali i poneke razlike. „Nije teško primjetiti sličnost ovog djela s Hlapićem Ivane Brlić-Mažuranić, ali isto tako i razlike. A razlike su toliko veće od sličnosti, koliko je daleko jedan početnički tekst od zrelog remek-djela. Fabula je zaista slična. Temeljna radnja jednog i drugog djela mogla bi se ispričati istim riječima: nesretni dječak, siročić, bježi iz kuće skrbnika, putuje po selima i izdržava se sam, osujeti planove lopova, pronađe otetu kćerku svojih skrbnika, oženi se njome i živi sretno.“ „Ključna se razlika između ta dva romana, međutim, odnosi upravo na tretman dječjeg lika, odnosno na percepciju djetinjstva i djeteta.“⁸²

⁷⁸Isto, 112

⁷⁹ Isto, 30

⁸⁰ Isto, 32

⁸¹ Isto, 35

⁸² Zima, D. (2011). *Kraći ljudi – Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*. Zagreb: Školska knjiga, str. 37

3.3. Obitelj u romanu Ivane Brlić-Mažuranić

Čudnovate zgode šegrta Hlapića ne spadaju u obiteljski roman, ali je roman koji prikazuje krnju obitelj. Ivana Brlić-Mažuranić u svojim djelima uvijek aktualizira obitelj stoga će se o ovom dijelu obraditi obitelj u njezinom najznačajnijem djelu.

Vrijednost djela *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* je obitelj. Obitelj koja je postala krnja, tj. koja se raspala nakon što su majstor i majstorica izgubili svoju kćer Maricu na sajmu. Ta nesreća mijenja osobnost majstora, ali sve se mijenja Maričinim dolaskom, tj. Gitinim dolaskom jer je Gita zapravo Marica.,obitelj majstora Mrkonje raspala se kada su na sajmu oteli malu Maricu, sreća je pak ponovno došla kada se dijete, sada s imenom Gita, vratilo kući uz Hlapićevu pratnju.“⁸³

Središte djetinjstva autorica ne prikazuje samo kroz prijateljstvo i ljubav već i kroz odnos djece prema okolini, posebno prema životinjama gdje je pažnja posvećena Hlapićevu psu, zvanom Bundaš te Gitinoj šarenoj papigi. Prepuštanje igri otkriva dječju prirodu uz koju se može potpuno opustiti u odnosu na sve brige i nedaće koje će uslijediti, odnosno, koje su prethodile. Uz sve opasnosti koje su se događale tijekom romana, djelo odiše vedrinom.⁸⁴

Hlapić kao odgovorno biće preuzima brigu o Giti koja se prikazuje kao osoba koja se ne može brinuti o sebi. U svemu tome vidi se Hlapićeva hrabrost, požrtvovnost, marljivost, a nadasve prijateljstvo.⁸⁵

U romanu je vidljivo oblikovanje likova u kojima je prisutan rodni stereotip. Majstor Mrkonja kao autoritet kuće ne dopušta majstorici da čini ono što ona želi. Majstorica samo šutke mora promatrati ono što Mrkonja radi bez mogućnosti suprotstavljanja. Majstorica je skromna žena koja živi po tradicionalnim uvjerenjima da se muškarac mora slušati bez obzira slagala se ona s njim ili ne. Kako bi olakšala Hlapićev život, potajno mu nosi kruh jer u njemu vidi zamjenu za svoju izgubljenu kćer.⁸⁶

Majstorica koja tuguje zbog svoje izgubljene kćeri biva samo boljom osobom. Želi pomoći Hlapiću, pokušava smekšati mrzovoljnog majstora, ali joj to ne uspijeva. Za razliku od nje, majstor je hladna osoba koja ne pokazuje osjećaje već svoju tugu podnosi na drugačiji način,

⁸³ Svetina, P. (2015). Hlapić u kontekstu građanske kulture. U: Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S., ur. "Šegrt Hlapić" od čudnovatog do čudesnog: Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice hrvatske: str.56

⁸⁴ Skok, J. (2007). Književno djelo Ivane Brlić-Mažuranić. Varaždinske toplice: Tonomir, str. 48

⁸⁵ Isto, 45

⁸⁶ Skok, J. (2007). Književno djelo Ivane Brlić-Mažuranić. Varaždinske toplice: Tonomir, str. 65

pomalo okrutan. Iskaljuje se na Hlapića i majstoricu čak i kada je on učinio pogrešku, ali u sebi ne pronalazi krivca već u drugima.⁸⁷

Ivana Brlić-Mažuranić u svojim djelima uvijek tematizira obitelj pa tako i u ovom djelu. Majka se ističe kao temelj svake obitelji. Svako dijete želi imati majku jer majka znači ljubav, zaštitu, potporu, oslonac...

„...pojavljivanje motiva majke npr. kada Gita pita Hlapića o majci: „Ja bi najvolila, da imam majku. Kako je to, kad se ima majku, Hlapić?“ (ŠH:69), ili kada se spominje Grgina majka (ŠH:66). S tim je u vezi motiv majke i djeteta, npr. „O Bože, Bože! je li tko vidio kako se grle majka i diete, kad se nadju nakon tolikih godina?“ (ŠH:144)“⁸⁸

Hlapić se ističe svojom osobnošću. Prihvaća ponašanje majstora Mrkonje, ali to prestaje kada ga majstor izgrdi zbog tijesnih čizmica. „Hlapić prihvaća autoritet majstora Mrkonje, ali samo do onoga trenutka kada ga majstor nepravedno istuče zbog pretijesnih čizmica napravljenih za sina bogatog gospodina. Hlapić odbija takav autoritet i odlazi. Potom Hlapić sam postaje autoritet koji ljudi prihvaćaju.“⁸⁹

Napuštajući majstorov dom Hlapić misli da će se u tu kuću vratiti samo ako razgazi tijesne cipelice. Nije ni svjestan da će ga u tu istu kuću vratiti majstor Mrkonja i da će u njoj stvoriti sretan obiteljski život: „na početku romana, prešavši prag, postolarski šegrt odlazi u pustolovinu, napušta poznati svijet, ali se na njegovu kraju vraća i prelazi preko istoga praga na početku novoga, sretnijega života.“⁹⁰

Majstor Mrkonja je bio „glava obitelji“ pa su majstorica i Hlapić morali živjeti po njegovim pravilima. Hlapić i majstorica nisu bili slobodni u svojim postupcima već su izvršavali majstorove naredbe. Sve se to mijenja Gitinim povratkom. Joost van Baak nazvao je Mrkonjinu kuću: „od kuće bez ljubavi, „nesretne kuće“ ona postaje „kuća djetinjstva.“⁹¹

⁸⁷ Isto, 64-65

⁸⁸ Narančić Kovač, S. (2015). Intertekstualnost Šegrta Hlapića. U: Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S., (ur). „Šegrt Hlapić“ od čudnovatog do čudesnog: Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice hrvatske, str. 69

⁸⁹ Svetina, P. (2015). Hlapić u kontekstu građanske kulture. U: Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S., (ur). „Šegrt Hlapić“ od čudnovatog do čudesnog: Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice hrvatske, str. 57

⁹⁰ Rezo, V. (2015). Prostor u Čudnovatim zgodama šegrta Hlapića. U: Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S., (ur). „Šegrt Hlapić“ od čudnovatog do čudesnog: Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice hrvatske, str. 91

⁹¹ Rezo, V. (2015). Prostor u Čudnovatim zgodama šegrta Hlapića. U: Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S., (ur). „Šegrt Hlapić“ od čudnovatog do čudesnog: Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice hrvatske, str. 92

Hlapić je glavni pokretač radnje i njegova uloga je važna u svakom segmentu, a pogotovo u onom u kojem je, može se reći, zaslužan za sreću jedne obitelji. Gitu prihvaća za svog suputnika na putovanju, a kasnije i kao suputnika u zajedničkom životu s djecom.

Roman se sastoji od više cjelina koje su povezane fabulom. Hlapić kreće na put jer želi pobjeći od majstora Mrkonje koji ga ne cijeni. Želi mu dokazati da nije kriv za čizmice koje nije uspio prodati pa bježi od kuće, a samim time izbjegao je majstorovu kaznu. Na svom putovanju Hlapić čini dobra djela i upoznaje brojne likove. Jedan od bitnih likova je Gita koja će uz Hlapića postati glavni lik ovog djela. Njezinom pojavom osvjetliti će se razlog Mrkonjinog lošeg ponašanja. Kada Mrkonja krene u potragu za Hlapićem nije ni svjestan da će pronaći svoju kćer. Nakon što je majstor pronašao Hlapića i Gitu vodi ih u svoj dom. Majstorica prepoznaje brazgotinu u obliku krsta na Gitinom prstu i tako se saznaje da je Gita zapravo njihova nestala kćer. Gita i Hlapić s vremenom su osnovali obitelj. Imali su četvero djece te su vodili skladan i miran život pun blagostanja.⁹²

Roman *Čudnovate zgodne šegrta Hlapića* prikazuje krnju obitelj zbog nedostatka jednog člana obitelji. Taj član obitelji je kćerka majstora Mrkonje i majstorice. Kćer koja je izgubljena na sajmu ostavlja trag na obitelji te majstor postaje mrzovoljan lik, a sam naziv Mrkonja pokazuje kakva mu je zapravo bila osobnost nakon nesretnog slučaja. Nasuprot majstoru, majstorica je postala još bolja osoba te je brinula o Hlapiću u kojem je pronašla zamjenu za izgubljenu kćer. Stjecajem okolnosti i slijedom događaja koji su se dogodili nakon što kupac odbije kupiti premale čizmice promijeniti će kraj romana. Krnja obitelj će postati cjelovita. Hlapić će upoznati Gitu, koja je zapravo Mrkonjina kćer, ali oni toga nisu svjesni sve dok se nakon dugog putovanja, te zgoda i nezgoda Hlapić, Gita i Mrkonja ne vrate u svoj dom. Majstorica koja je već izgubila nadu da će joj se muž vratiti, ipak dobiva natrag ne samo svog muža već i kćer. Nakon što je prepoznala brazgotinu na prstu, shvaća da je Gita njezina izgubljena kćer. Reformirana obitelj se proširila nakon što su se Gita i Hlapić vjenčali i dobili četvero djece. Svojoj djeci su pričali o čudnovatim zgodama šegrta Hlapića i time roman dobiva sretan kraj.

„Pronalazak obitelji kao konačna potvrda Gitina (biološkog i socijalnog) identiteta znači kreiranje sigurnog, zaštitničkog okruženja u kojem ona može nesmetano djelovati u skladu s tradicionalnim oznakama identiteta žene. Tako kraj putovanja za Gitu znači promjenu u smislu ispravljanja davno nanesene nepravde te oprostaj od nesigurnosti i nestalnosti dotadašnjeg

⁹² Vukelić, V., ur. (1994). Ivana Brlić Mažuranić: Prilozi sa znanstvenog kolokvija 1994. o 120. godišnjici rođenja. Slavonski brod: Matica hrvatska, str. 42-43

života. S novim imenom Gita preuzima i novu obrazinu (kćeri te kasnije žene i majke) s kojom se odmah poistovjećuje na isti način kao i s prethodnom.“⁹³

3.4.Motivi obitelji u Gavranovim romanima

Miro Gavran tijekom devedesetih godina piše romane za djecu u kojima progovara o obiteljskim odnosima te se osvrće na društvenu zajednicu koja ima velikog utjecaja na razvitak odnosa unutar obitelji. Gavranovi glavni likovi ujedno su i pripovjedači romana koji pripovijedaju u prvom licu.⁹⁴

Problemi unutar obitelji koje opisuje Gavran proizlaze iz materijalnih razloga, a do toga dolazi zbog poroka kojima se odaju roditelji. Majka koja se odaje alkoholu, otac koji vara majku, razlozi su zbog kojih dolazi do raspada obitelji, a kao najveća žrtva koja izlazi iz takve obitelji je dijete. U romanu *Zaboravljeni sin* promatramo dijete koje ne dobiva majčinu ljubav i pažnju. Djeca koja preuzimaju ulogu roditelja kako bi ih usmjerili prema pravim vrijednostima i kako bi im ukazali na ljubav, očituju se u romanima *Halo, ljubavi* i *Zaljubljen do ušiju*.⁹⁵

Zaboravljeni sin je roman kojeg Hranjec ubraja u dječju književnost iako je glavni lik dvadesetogodišnji Mislav. Mislav je dječak koji je lakše mentalno retardiran i on govori o svom povratku u Zagreb svojoj obitelji nakon boravka u instituciji u koju su ga na majčin nagovor smjestili roditelji. Majka je smatrala da će tim činom zaštititi svoju drugu djecu od osude i nerazumijevanja: „Tata je rekao on je naše dijete i on mora živjeti s nama. A mama je rekla bit će teže i njemu i nama, a tata je rekao nešto što sam zaboravio, a mama je rekla u selu će se iznenaditi kad ga vide, a tata je rekao misliš li na nas ili na njega, a mama je bijesno viknula mislim na ostalu našu djecu...“⁹⁶ Mislav je iz obiteljskog okružja, sigurnog okružja, bio poslan u jedan nepoznat prostor. Nakon povratka kući, Mislav se zaljubljuje u susjedu Jasenku. Ona mu ljubav uzvraća jer prepoznaje njegovu nježnost: „I onda se Jasenka zagledala u moje oči, a ja u njene, i dugo smo se, jako smo se dugo gledali, i nisam mogao odvojiti pogled od njenih

⁹³ Marot Kiš, D., Palašić, N. (2015). Performativni identiteti u Čudnovatim zgodama šegrta Hlapića. U: Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S. (ur). „Šegrt Hlapić“ od čudnovatog do čudesnog: Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice hrvatske, str. 123

⁹⁴ Zima, D. (2011). Kraći ljudi – Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu. Školska knjiga: Zagreb, str. 297

⁹⁵ Isto, 300

⁹⁶ Gavran, M. (2015). *Zaboravljeni sin*. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 7

očiju, od njenog lica.“⁹⁷ Jasenkini roditelji brane tu ljubav te je šalju u Osijek kako bi joj onemogućili bilo kakav kontakt s Mislavom. Na putu za Osijek, Jasenka umire zbog izazvane prometne nesreće: ..., njen otac je naletio autom na veliki kamion, njemu je samo lijeva ruka povrijeđena, a Jasenka je ostala na mjestu mrtva.“⁹⁸ Ovaj roman donosi kritiku društvu zbog njegove ograničenosti, zatvorenosti i nedobromanjnosti.⁹⁹

Može se reći da je ovaj roman prikazuje krnju obitelj koja je postala takva zbog majčine odluke da sina smjesti u instituciju zbog njegove bolesti. Nakon njegovog povratka obitelj postaje organizirana.

Krnja obitelj koja na kraju postaje reorganizirana prikazana je u romanu *Sretni dani*. Glavni lik romana je Pero, jedanaestogodišnji dječak koji je izgubio oca kada je imao samo godinu dana. Njegovo slika obitelji je slika patrijarhalne tradicionalne obitelji u kojoj je majka ona koja odiše toplinom, a otac je obiteljski autoritet. „A mama ponekad misli da mora biti stroga prema meni, ne bi li mi tako nadomjestila oca. To je čista glupost. Ona je u duši blaga žena i bilo bi joj bolje da ne glumi preda mnom snagu i odlučnost.“¹⁰⁰ Kako je okružen ženskim društvom Peri se sve više javlja potreba za očinskom figurom koju pronalazi u Juričinom ocu i time bi upotpunio svoju sliku obitelji. „Kad sam te nedjelje pozvonio na vratima Juričina stana, nisam mogao ni naslutiti da će mi taj dan ostati u dugotrajnom sjećanju. Očekivao sam da će mi otvoriti Jurica, ali umjesto njega, vrata mi je otvorio crnokosi mladi muškarac, atletskog izgleda.“¹⁰¹ Pero je odmah u Juričinom ocu vidio očinsku figuru koja mu je nedostajala, a pogotovo nakon što je saznao da je njih napustila Juričina majka. Nasuprot Peri, Jurica je dječak kojemu nedostaje majka, a tu ulogu zamjenjuje Perina majka. Gavranov humorističan roman prikazuje da prihvaćanje različitosti može dovesti do ljubavi, a ta zasluga se može prepisati Peri i Jurici.¹⁰² „Prvo upoznavanje izveli smo tako vješto da nitko od njih dvoje ni u snu ne bi mogao pomisliti da je to bilo namješteno i dogovoreno.“¹⁰³ Svako dijete želi potpunu obitelj pa nije ni čudno da su za tim žudjela i dva dječaka. Srećom oni su uspjeli formirati obitelj za koju su počeli sretni dani.

⁹⁷ Isto, 120

⁹⁸ Gavran, M. (2015). Zaboravljeni sin. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 145

⁹⁹ Zima, D. (2011). Kraći ljudi – Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu. Zagreb: Školska knjiga, str: 297-299

¹⁰⁰ Gavran, M. (2010). Sretni dani. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 14

¹⁰¹ Isto, 18

¹⁰² Vrcić-Mataija, S. (2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.). Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 216

¹⁰³ Gavran, M. (2010). Sretni dani. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 75

Roman *Halo, ljubavi*, govori o desetogodišnjem dječaku Lovri, koji je ujedno i pripovjedač samog romana. Živi s majkom i ocem lagodnim životom, ali su emocionalno nezadovoljni: „I tako su se moji roditelji opet svađali oko te nesretne vikendice. Ja sam osjećao da će tata prije ili kasnije izgubiti živce i mami za volju početi s gradnjom vikendice za koju nema želje.“¹⁰⁴ Radnja započinje u predbožićno vrijeme koje bi trebalo simbolizirati zajedništvo, ali radnja odlazi u drugom smjeru, u smjeru ljubavi. Mamina prijateljica dolazi sa svojom obitelji iz Londona kako bi zajedno proslavili Novu godinu. Dok su roditelji zaokupljeni njima važnim temama, Lovro i Maja se sprijatelje te njihovo prijateljstvo prerasta u ljubav. Nakon proslave Nove godine Maja se vraća u London s obitelji, a to Lovri teško pada. Krive roditelje za razdvojenost i za tugu koju osjećaju. Svoju ljubav Lovro uspoređuje s onom s televizijskih ekrana te postaje sve nesretniji. Započinje komunikaciju s Majom preko telefona, ali skupi račun rezultira ukidanjem telefonskih razgovora: „Ti si prokockao naše povjerenje. I ja ću sada nabaviti telefon s brojilom i ključem. Ja ću morati zaključavati svoj rođeni telefon, zato jer nemam povjerenja u svog sina koji već ide u četvrti razred.“¹⁰⁵ Odlučuju se za stari oblik dopisivanja, pismom, i dogovore se za bijeg u grad ljubavi, Pariz koji je u medijima prikazan kao idealan grad za život dvoje zaljubljenih koji će živjeti sretno do kraja života: „U jednom filmu su rekli da svi zaljubljeni trebaju otići u Pariz, jer je on grad ljubavi. Maja i ja moramo napustiti naše roditelje i naći se u Parizu, u gradu ljubavi, i nikad se ne rastati.“¹⁰⁶ Roditelji uhvate djecu u bijegu, shvate da se njih dvoje vole, te se Majini roditelji odluče za povratak u Zagreb. Roman koji prikazuje urbano djetinjstvo u kojem prevladava usamljenost na kraju ipak završava neuvjerljivo i bajkovito.

Rat u mojoj domovini je treći dio Gavranovog modernog romana *Kako smo lomili noge*. Pripovjedač Luka opisuje događaje iz svoje okoline, a sve to je ponukano time što je raspisan natječaj na radiopostaji. U tom djelu autor kroz ironiju pristupa građi, a time se ruše stereotipi koji su dotad bili prisutni u djelima koji su se bavili ratnom tematikom. Pripovjedač prikazuje stvarno stanje, piše iskreno, bez uljepšavanja. Lukin otac nije primjer onih muškaraca koji na vojni poziv uzimaju puške i kreću u rat već se on premišlja oko istog: „Eto, došao red na mene da branim Hrvatsku, i tu se ništa ne može. Neću bježati, iako, moram priznati, ne ide mi se u rat, nisam nikakav heroj.“¹⁰⁷ Kako je ovo dječji roman koji prikazuje suvremenu patrijarhalnu obitelj, tako je majka tipična žena koja plače zbog muževa odlaska u rat, a sin Luka shvaća da

¹⁰⁴ Gavran, M. (2015). *Kako je tata osvojio mamu, Halo ljubavi*. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 143

¹⁰⁵ Isto, 162

¹⁰⁶ Isto, 165

¹⁰⁷ Gavran, M. (2004). *Kako smo lomili noge*. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 160

život bez oca zapravo ni nije život. S druge strane, kod njih su nakon prognanstva smješteni baka i djed koji također tuguju zbog nastale situacije: „Pošto su baka i djed vidjeli koliko je mama nesretna zbog tatinog odlaska u rat, odlučili su ne ići u ponedjeljak u Livadice, nego ostati u Zagrebu, praviti mami društvo i naći joj se pri ruci.“¹⁰⁸ Iako je situacija u kojoj se nalazi obitelj tužna, u pripovijedanju je prisutna vedrina, ali i društvena kritika.¹⁰⁹ Kritika se najbolje može prikazati kroz rečenicu: „ujutro je tata otišao na zbornu mjesto, dobio uniformu, a poslije podne, bez ikakve obuke, poslali ga na Kupu, na ratište.“¹¹⁰ Na sreću, završetak je sretan, obitelj opet postaje potpuna, tata se vraća iz rata i život se ponovno odvija po starim običajima: „Tata gleda televiziju – u Hrvatskoj se spremaju novi izbori, mama peče kolače i kaže da je taj film već gledala.“¹¹¹

Gavranov obiteljski roman *Kako je tata osvojio mamu* govori o životu tročlane obitelji. Antunova obitelj živi skladnim životom u kojem su rodne uloge ravnopravno podijeljene. Roditelji su nezadovoljni svojim poslovima, ali se međusobno podržavaju i vole. Majka obavlja kućanske poslove u kojima joj Antun pomaže. Antunov otac se bavi izumom patenta, a njegov rad podcjenjuje Antunova baka: „To slušam već deset godina. I ništa se ne mijenja. Ti kao magistra kemije prodaješ novine u kiosku, jer ti muž ne može pomoći da se zaposliš u svojoj struci. On radi posao za bijednu plaću i troši novce na te glupe patente.“¹¹² Sve loše ona njemu pripisuje, materijalnu skromnost, kćerin posao u kiosku, iako je magistrica kemije: „Eto, još uvijek ste podstanari. Živite u unajmljenih trideset kvadrata. Ti si u toj tvornici nitko i ništa: šef skladišta, tužno i žalosno. A žena ti je magistra kemije, nije li ti neugodno?“¹¹³ Takva situacija dovodi do izbivanja oca iz kuće, a majka gubi strpljenje zbog takvog ponašanja te napušta kuću: „Što je najgore, Josip mi ni u čemu ne pomaže, stalno je u toj svojoj radionici. Radi na tom pronalasku. Uopće ga ne vidim. Kada iz radionice dođe kući, jedino još Dnevnik pogleda. Mene kao da nema. Zanimljiviji mu je televizor od rođene žene i djeteta.“¹¹⁴ Antun boravi kod bake i nezadovoljan je takvom situacijom gdje nema muškog oslonca, oslonac svoga oca: „U srijedu, kad sam došao iz škole, neprestano sam pogledavao na sat, računajući koliko je vremena još preostalo do susreta s tatom.“¹¹⁵ „Povratak mi nije bio tako drag. Volio bih da sam mogao ostati

¹⁰⁸ Isto, 161

¹⁰⁹ Vrcić-Mataija, S. Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.), Zadar: Sveučilište u Zadru, 2018, str. 218-221

¹¹⁰ Gavran, M. (2004). *Kako smo lomili noge*. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 164

¹¹¹ Isto, 184

¹¹² Gavran, M. (2015). *Kako je tata osvojio mamu*, Halo ljubavi. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 22

¹¹³ Isto, 20-21

¹¹⁴ Gavran, M. (2015). *Kako je tata osvojio mamu*, Halo ljubavi. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 48

¹¹⁵ Isto, 65

još s tatom umjesto što se vraćam u bakine ralje.“¹¹⁶ Antun želi povratak u stari život i nagovara oca da se ispriča njegovoj majci. Otac šalje ljubavno pismo, ali majka koja je u dvoumici ipak odustaje od pomirbe nakon što joj baka savjetuje da se ne pomire: „Ni slučajno. S njim treba samo na sudu. U prisutnosti odvjetnika. Sad trebaš biti najopreznija. Svaka tvoja riječ može se upotrijebiti protiv tebe – reče baka.“¹¹⁷ Antun i njegova djevojka Bernarda smišljaju plan kako ih pomiriti i njihov plan na kraju uspije. Roditelji su se pomirili, otac je počeo raditi u tvornici automobila, a majka je prestala raditi u kiosku: „I na kraju, što još reći osim da je moja obitelj sretna i zadovoljna. Tata više ne radi kao šef skladišta. Ima novu radionicu u kojoj radi za njemačku tvornicu automobila. Ali samo do podne. Poslije podne je s mamom i sa mnom.“¹¹⁸

U Gavranovim romanima glavni likovi su djeca koji kroz pripovijedanje unose optimističnost, zaigranost, vedrinu. Kroz svoje nestašluke pokazuju da su iznad roditelja i da imaju velikog utjecaja u poboljšavanju obiteljskih odnosa. Oni utječu na roditelje svojom iskrenošću i smionošću, a roditelji im to vraćaju na način da ponovno pokazuju ljubav jedni drugima i da pronalaze više vremena jedni za druge. Glavna poruka koja se može isčitati iz Gavranovih romana je da novac ne može donijeti ljubav u dom već se ona rađa kroz zajedništvo i posvećenost. Kako vidimo iz analiziranih romana, dječja mašta i razigranost dovode do spajanja obitelji. U romanu *Kako je tata osvojio mamu*, Antun uz Bernardinu pomoć traži načine kako da spoji svoje roditelje. Prvo mu na pamet pada ljubavno pismo, a kada to ne uspije organizira rođendan na kojem se roditelji mire. Jurica i Pero iz Sretnih dana svojim lukavim pothvatima žele upoznati svoje roditelje. U tome uspijevaju, majka i otac se zaljube, a dječaci sretni zbog pozitivnog raspleta događaja, smišljaju imena za buduću sestru ili brata.

¹¹⁶ Isto, 70

¹¹⁷ Isto, 91

¹¹⁸ Isto, 104

4. ZAKLJUČAK

U ovom radu obrađena je tematika dječjih romana teorijski, kao i definiranje te prisutnost obiteljske tematike u hrvatskim dječjim romanima Ivane Brlić-Mažuranić i Mira Gavrana. Obiteljska tematika je česta i konstantno prati navedeno razdoblje književnog stvaralaštva hrvatskih književnika kada je riječ o dječjim romanima.

Kako bi se razumjela ova tema bilo je potrebno objasniti što je to uopće dječji roman, što je to obitelj i što sve utječe na obiteljske odnose, uspone i padove unutar obitelji. Tema obitelji je neiscrpna jer se o njoj može uvijek govoriti.

U dječjim romanima vidljivo je dječje sanjarenje, hrabrost i sposobnost da nadvladaju prepreke koje su postavljene pred njihovu obitelj. Kako bi se izborili za roditeljsku ljubav daju sve od sebe, a njihova borbenost je vrijedna divljenja. Ono što roditelji, odrasle osobe ne mogu shvatiti i potisnu u svojem biću, dijete iz njih ponovno rađa one bitne sastavnice koje su potrebne da bi se formirala sretna obitelji. U ljudskim životima javljaju se problemi, ali samo uz zajedništvo i potporu oni se mogu prevladati.

Dječji romani namijenjeni su djeci, ali ih mogu čitati i odrasli. Dobro bi bilo kada bi i roditelji uz svoju djecu pročitali dječji roman kako bi uvidjeli vrijednosti koje možda ponekad zaborave, pogotovo u današnjem vremenu brzog življenja i nedostatka vremena.

Dijete koje čita analizirane romane može se s njima poistovjetiti, može pronaći odgovore na neka pitanja koja ih muče, ako žele očuvati prijateljstvo ili obitelj, ova djela će im svakako u tome pomoći. Ohrabrit će ih jer kada vide hrabrost i odlučnost likova iz romana, ono će im sigurno biti poticaj.

Kada govorimo o odnosu likova unutar obitelji, odnosno kako se dječji lik razvija u svojoj obiteljskoj zajednici, roman možemo podijeliti u tri oblika. To su obiteljski roman sa slikom tradicionalne patrijarhalne obitelji, obiteljski roman sa slikom suvremene patrijarhalne obitelji te obiteljski roman sa slikom suvremene liberalne obitelji.

Roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* nije obiteljski roman, ali se može svrstati i u obiteljski jer prikazuje krnju obitelj koja na kraju postaje cjelovita. Može se reći da je Mrkonjina obitelj patrijarhalno oblikovana jer Mrkonja vodi glavnu riječ, a majstorica i Hlapić bezpogovorno slušaju sva naređenja bez ikakvih propitkivanja zašto je nešto baš tako. Osim što Gitinim povratkom svjedočimo oblikovanju nove obitelji koju čine majstor, majstorica i Gita, dolazi do formiranja nove obitelji koju čine Gita i Hlapić te njihovo četvero djece. Autorica u svojim

djelima uvijek stavlja naglasak na obitelj, ona joj je vodilja i glavni motiv prilikom pisanja. Fabulu gradi tematizirajući zajedništvo, a zajedništvo je temelj koji gradi svaku obitelj.

U obiteljskim romanima Mire Gavrana nailazimo i na kritike društva, kritike obitelji i njihovog poimanja obitelji. Likovi u njegovim romanima, najčešće roditelji, zaokupljeni svojim problemima, karijerizmom, materijalizmom zaboravljaju na temelj društva, obitelj. Gavran piše romane koji prikazuju suvremene patrijarhalne obitelji i opisuje njihov put od „neznanja“ do saznanja prave vrijednosti, a to je obitelj. Na sreću, svi njegovi gore obrađeni obiteljski romani završavaju sretno. Završavaju sretno jer spoznaju da je obitelj ono jedino bitno, da je sve drugo prolazno i da se sve nedaće mogu riješiti samo ako obitelj stavimo na prvo mjesto.

U *Zaboravljenom sinu* vidimo primjer majke koja se na neki način srami svog bolesnog djeteta, a taj osjećaj je stvorila zbog okoline koja ne prihvaća takvu djecu. *Sretni dani* nam prikazuju jednu lijepu priču o prijateljstvu i ljubavi. Djeca u potrazi za izgubljenim roditeljima, s jedne strane oca, s druge strane majke, na simpatičan način spajaju svoje roditelje. U svojim nastojanjima uspijevaju i postaju sretna obitelj. *Kako je tata osvojio mamu* je prikazuje obitelj koja je zamalo uništena miješanja treće osobe u brak, a ta osoba je baka. Dijete u želji za toplinom doma, spaja svoje roditelje kojima se život mijenja na bolje. Pronalazak vremena za obitelj dovodi do sretne obitelji. *Halo ljubavi* prikazuje dobrostojeću obitelj, ali to nije dovoljno za njihovo zadovoljstvo. Roditelji su u svojim mislima, otac puno radi, treba mu odmora dok majka ne pokazuje suosjećanje i želi vikendicu. Izgubljeni u svojim željama ne shvaćaju što se događa s njihovim djetetom sve dok se u poštanskom sandučiću ne nađe račun za telefon. Kako bi im dijete bilo sretno čine sve da se Maja doseli u Zagreb. Treći dio iz romana *Kako smo lomili noge* pokazuje skladnu obitelj koja postaje nesretna jer otac odlazi u rat. Dijete se ne raduje Božiću, ne raduje se darovima ispod jelke jer je svjestan da mu nikakav poklon ne može zamijeniti oca koji nije doma, i da nijedan poklon ne može majci izmamiti osmijeh na lice. Kada se otac vrati iz rata, obitelj se vraća starom životu, starim navikama i sretnim trenucima.

5. ŽIVOTOPIS IVANE BRLIĆ – MAŽURANIĆ

„Ivana Brlić Mažuranić rodila se u Ogulinu 18. travnja 1874 gdje joj je te godine službovao otac Vladimir kao odvjetnik. Po očevoj liniji pripada poznatoj hrvatskoj obitelji Mažuranića koja je osim po djedu Ivanu, hrvatskome banu i autoru *Smrt smail-age Čengijića* poznata i po djedovoj braći-Antunu, uglednome profesoru i jezikoslovcu, te Matiji, hrvatskome putopiscu (*Pogled u Bosnu*) i graditelju. Ivanina majka Henrieta rođ. Bernath bila je porijeklom iz poznate varaždinske trgovačke obitelji. Baštinila je vinograd Hališće na Varždin-brijegu u kojem je obitelj Mažuranićevih češće navraćala, pa su i Ivanine kasnije uspomene na to mjesto i njegov pitomi zagorski krajolik nadasve tople i ugodne.“¹¹⁹

„Ivana Brlić Mažuranić nije se redovno školovala jer je svega dva razreda polazila kao redovna učenica (jedan osnovne, a drugi srednje djevojačke škole) no stekla je izuzetnu naobrazbu zahvaljujući privatnim učiteljima i profesorima, osobnoj znatiželji i žeđi za naobrazbom, te krugu u kojem se sretala s uglednim, obrazovanim pojedincima i u susretima s njima proširivala svoje obrazovne vidike. Tako je pod vodstvom uglednog jezikoslovca – strica Antuna temeljito upoznala i virtuozno svladala hrvatski jezik, a govorila je i pisala izvrsno njemački, francuski i ruski, dok je u znatnoj mjeri svladala i engleski i talijanski jezik. Pomoću tih jezika došla je u dodir i s njihovim književnostima.“¹²⁰

„Osim književnim i istraživačkim znanstvenim radom, Ivana se u novome domu bavila redovnim i obimnim majčinskim, domaćinskim, javnim i dobrotvornim dužnostima i djelatnostima. Kao brižna majka njegovala je, odgajala i obrazovala četicu svoje djecu-njih šestero od kojih je četvero preživjelo dječju dob. Bila je podrškom i pratiljom u javnoj djelatnosti suprugu Vatroslavu, a uz brigu o slavonsko-brodskom domu brinula se i o obiteljskom vinogradu zvanom Brlićevac u obližnjem slavonsko-brodskom vinogorju u kojem je češće boravila i kuda su navraćali također brojni ugledni gosti.“¹²¹

„Godine 1923. ostala je bez supruga Vatroslava, pa je teret obiteljskih obveza pao na nju no i pored toga Ivana je nastavila radom, posebice onim na istraživanju arhiva obitelji Brlić. No od 1926. počinje obolijevati i čitavo se desetljeće bori protiv bolesti. Zbog toga je veći dio vremena provodila u Zagrebu, gdje je stalno živjela od 1935. odlazeći na češća i duža liječenja u

¹¹⁹ Skok, J. (2007). Književno djelo Ivane Brlić Mažuranić. Varaždinske toplice: Nakladnička kuća “Tonimir”, str. 13

¹²⁰ Isto, 14

¹²¹ Isto, 15

sanatorije na Sušaku, Rogaškoj Slatini, Lassnitzhohe u Austriji, Dobrnu, Rimske toplice. Za svoj život i rad doživjela je u tijeku života, uz književne i znanstvene potvrde i dva izuzetna javna priznanja. Godine 1931. tadašnja JAZU, danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, predložila ju je za Nobelovu nagradu za književnost, a taj je prijedlog ponovljen i 1937. godine. Iste godine Ivana je kao prva žena u nas izabrana za dopisnog člana JAZU. Umrula je 21. rujna 1938. godine u Gottliebeovu sanatoriju na Srebrnjaku u Zagrebu. Pokopana je u grobnicu svoga oca u arkadama zagrebačkog groblja Mirogoj.¹²²

„Kako navodi u svojoj Autobiografiji, autoričin prvi napisan književni tekst bila je pjesma *Zvijezdi moje domovine*, potaknuta intenzivnim i uzbudljivim doživljajem rodnog Ogulina, tajanstvenog Kleka i čudesnog krajolika cijeloga kraja. Bili su to dječji neposredni stihovi prožeti i iskrenim i rodoljubnim osjećajem kakvo će se pojaviti i Ivaninim pjesničkim prvijencima na francuskom jeziku, u pjesmama *Ma Croatie* i *Le Bonheur*.“¹²³

„Započevši pjesmama autobiografskom prozom i intimnim lirskim crticama, autorica će svoj književni rad nastaviti pričama i pripovijestima, basnama i anegdotama, ali i romanima namjenivši sve to primarno djeci. Traganjem za vlastitim identitetom mogli bismo nazvati prvo razdoblje Ivanina književnog djelovanja koje traje čitavo desetljeće, i to od prvijenca u obliku knjige *Valjani i nevaljani* iz 1902., do zbirke pjesama *Slike* (1912) između kojih se pojavila i knjižica *Škola i praznici* i to 1905. godine.“¹²⁴

„Nakon ove zbirke uslijedilo je razdoblje pune književne zrelosti i plodnosti Ivane Brlić-Mažuranić u kojemu nastaju njezina najvrijednija književna djela. Ono je trajalo od 1913. do 1926. Na početku mu stoji dječiji roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* kojim je osvojila i čitalačku publiku, i književnu kritiku od koje je, uključivši i A.G.Matoša dobila najlaskavija priznanja. Među njima je i atribut hrvatskoga Andersena i klasičnoga pisca. Tri godine zatim, 1916. autorica potvrđuje visoku razinu svoje književne zrelosti i originalnosti objavljujući čudesne *Priče iz davnine*.“¹²⁵

¹²² Skok, J. (2007). Književno djelo Ivane Brlić Mažuranić. Varaždinske toplice: Nakladnička kuća “Tonimir”, str.16

¹²³ Isto, 18

¹²⁴ Isto, 19

¹²⁵ Isto, 21

6. ŽIVOTOPIS MIRA GAVRANA

„Miro Gavran hrvatski je dramatičar, romanopisac, pripovjedač i pisac za mlade, član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Najizvođeniji je hrvatski dramski pisac. Djela su mu prevedena na 40 jezika. Njegove knjige su imale više od 200 izdanja u zemlji i inozemstvu. Po njegovim dramama i komedijama nastalo je više od 330 kazališnih premijera širom svijeta, a vidjelo ih je više od tri milijuna ljudi. Jedini je živući dramatičar u Europi koji ima kazališni festival njemu posvećen, izvan zemlje rođenja, na kojem se igraju isključivo predstave nastale po njegovim tekstovima, a koji od 2003. godine djeluje u Slovačkoj, u Trnavi, pod nazivom Gavranfest, od 2013. godine u Poljskoj, u Krakovu, a od 2016. godine u Češkoj, u Pragu.“¹²⁶

„Miro Gavran rođen je u Gornjoj Trnavi 1961. godine. Diplomirao je dramaturgiju na Akademiji za kazalište, film i televiziju u Zagrebu. Radio je kao dramaturg i kazališni ravnatelj Teatra &TD. Debitirao je 1983. godine s dramom Kreontova Antigona u Dramskom kazalištu Gavella u Zagrebu u kojoj je na umjetnički snažan način progovorio o političkoj manipulaciji. Tri godine potom dramom Noć bogova tematizira odnos umjetnika i vlasti u totalitarnom sistemu. Potom piše ciklus drama u kojima najvažnijom temom postaju muško-ženski odnosi. Kreirao je velik broj kompleksnih ženskih likova. Njegove junakinje su istodobno i snažne i emocionalne. Do sada je napisao četrdeset kazališnih tekstova: Kad umire glumac, Sve o ženama, Sve o muškarcima, LJubavi Georgea Washingtona, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Kako ubiti predsjednika, Shakespeare i Elizabeta, Zaboravi Hollywood, Zabranjeno smijanje, Tajna Grete Garbo, Paralelni svjetovi, Nora danas, Hotel Babilon, Najluđa predstava na svijetu, Muž moje žene, Pacijent doktora Freuda, Parovi, Lutka, Sladoled, Pivo... Od 1993. godine živi i radi kao profesionalni pisac. Njegovi kazališni i prozni tekstovi uvršteni su u brojne antologije i hrestomatije u zemlji i inozemstvu, a njegovo djelo se proučava na brojnim sveučilištima diljem svijeta.“¹²⁷

¹²⁶Hranjec, S.(2006). Pregled hrvatske dječje književnosti. Zagreb: Školska knjiga, str. 244-245

¹²⁷Isto, 246-247

7. LITERATURA

1. Brlić-Mažuranić, I. (2008). Čudnovate zgrade šegrta Hlapića. Zagreb: Školska knjiga.
2. Crnković, M. (1967). Dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga.
3. Crnković, M. (1978). Hrvatska dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga.
4. Crnković, M. (1973). Dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga.
5. Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje.
6. Gavran, M. (2015). Kako je tata osvojio mamu i Halo, ljubavi. Zagreb: Mozaik knjiga.
7. Gavran, M. (2004). Kako smo lomili noge. Zagreb: Mozaik knjiga.
8. Gavran, M. (2010). Sretni dani. Zagreb: Mozaik knjiga.
9. Gavran, M. (2015). Zaboravljivi sin. Zagreb: Mozaik knjiga.
10. Hamerščak M., Zima D. (2015). Uvod u dječju književnost. Zagreb: Denona d.o.o.
11. Hranjec, S. (1998). Hrvatski dječji roman. Zagreb: Znanje
12. Hranjec, S. (2006). Pregled hrvatske dječje književnosti. Zagreb: Školska knjiga.
13. Hranjec, S. (2009). Ogledi o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa.
14. Hranjec, S. (2000). Smijeh dječje hrvatske književnosti. Varaždinske toplice: Tonimir.
15. Majhut, B., Narančić Kovač, S., Lovrić Kralj, S., (ur). (2015). "Šegrt Hlapić" od čudnovatog do čudesnog. Zbornik radova. Slavonski brod: Ogranak Matice Hrvatske.
16. Janković, J. (2008). Obitelj u fokusu. Zagreb: Etcetera.
17. Javor, R. (ur). (2002). Tabu teme u književnosti za djecu i mladež. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
18. Jelčić, D., Skok, J., Šegedin, P., Šicel, M., Vaupotić, M., ur. (1970). Zbornik radova o Ivani Brlić Mažuranić. Zagreb: Mladost
19. Skok, J. (2007). Književno djelo Ivane Brlić-Mažuranić: Varaždinske toplice.
20. Solar. M.(1988). Teorija književnosti. Zagreb: Nišpro „Vjesnik“
21. Težak, D. (1991). Hrvatska poratna dječja priča. Zagreb: Školska knjiga.
22. Vrcić-Mataija, S. (2018) Postmodernističke osobine hrvatskog dječjeg romana iz devedesetih godina prošloga stoljeća// Zbornik radova šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa, Drugi svezak
23. Vrcić-Mataija, S.(2018). Hrvatski realistički dječji roman (1991.-2001.), Zadar: Sveučilište u Zadru.

24. Vukelić, V., ur. (1994). Ivana Brlić Mažuranić: Prilozi sa znanstvenog kolokvija 1994. o 120. godišnjici rođenja. Ogranak Slavonski brod: Matica hrvatska
25. Zima, D. (2011). Kraći ljudi – Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu. Zagreb: Školska knjiga.

ŽIVOTOPIS

Ana Gulan rođena je 08. ožujka 1995. godine u Zadru. Odrasla je u Galovcu, selu pokraj Zadra u kojem započinje svoje školovanje. Osnovnu školu pohađala je od 2001. do 2009., a zatim školovanje nastavlja u Ekonomsko-birotehničkoj i trgovačkoj školi u Zadru. Smjer koji je pohađala bio je upravni referent zbog prvotne želje da se bavi pravom, ali tijekom četverogodišnjeg školovanja javlja se želja za učiteljskim pozivom te se 2014. godine upisuje na Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja u Zadru. Tema diplomskog rada joj je Obiteljska tematika u romanima Ivane Brlić Mažuranić i Mire Gavrana kod mentora prof.dr.sc. Roberta Bacalje. Prve poslovne pothvate iskusila je kao sales representative u Philip Morrisu gdje se zadržala 5 godina i odakle nosi samo pozitivna iskustva. Osim toga bila je dadilja dvjema djevojčicama osam mjeseci. Od jezika aktivno govori engleski jezik, a pasivno se služi talijanskim i španjolskim. Od dodatnih vještina posjeduje vozačku dozvolu B kategorije te se spretno snalazi u radu na računalu. Od osobina koje je krase, može se reći da je uporna, vrijedna, snalažljiva, komunikativna, strpljiva i za kraj ono najvažnije što je bitno za njezin budući posao je to da obožava djecu.